

Кырал Думаны Председатели Борис ГРЫЗЛОВ:

Къургъакълъкъны хатасы жетген эл мюлклеге болушурга керекди

Ахыры. Алы 1-чи бетеди.

«Къалган тиркиги къутхыр онг а бармады!»

Не да этил сакъарыла керекди. Нек дегенде къыралны ашазык бля жалчытуу, къырал бытыр бюджетден 300 миллиард сом берген бөлүмнү андан ары айнуу да ма арга көрө болукпуду. Къургъакълъкъ, заранлы къурт-къыркыраа да эл програмасына кере этилген ишлен ахыры да жетти кыямас ючюн, къолдан келгени амалга кере керекди.

Къыйн болуун хорлар ючюн, региона болган онгалрын не къадат толу хайраланырга тийишпиди. Бир бирге болушмай, кеси алына андан

киши къуупалмазыгызы да анылайбыз. Федералый ара да бир министерствону проблемасын кыруу кеси тамаллапкъ туюндоу. Ол себеден мында мадарла комплекс халда этилсе иттиди. Къургъакълъкъ, къысхан регионалга болушуну амалларын терк жарашдырырга керек болуп турады.

«Сиз аягыгъ эткенди бек алына не зат этерге керекди?»
«Эл мюлк товарла чыгарычулага болушурга, ол санда кредитни тейлеуну арг болжалга сатыу бля да. Тирки жылыны, мал ашша хазырлынып бошалгыныч, дизель отлукну, бензинни бля минерал семирткичлени багыталы кетюрюлгени туурча этуну магынасы уллуду.

Лиизинг тейлеуну бля да бир мадар этмей жарык туюндоу. Рослизинг блязарында эл мюлк бляз кербю жайылыды. Аны сатар ючюн, багыасын эмда аны бля байланы къоранчланы да азайтырга, лиизинг келишимлен жарашдыруну да жетгилетирге керекди.

Мен а къалган мизруну интервенциялы фондада эелте алыуну тюзге санайма. Къургъакълъкъ къысхан регионалга мизруе, зыбыр мал ашла, урлуктуу, башка керекти затла да жибер ючюн, темир жолда жою ташууну лгыталы тарифулен тохташдырырга болукпуду. Мюлкледге, халкыда да болган малланы саны азаматча мадарла да этерге тийишлиди.

Ол арта сютно багыасын кетюртмезге, аны къытыгындан къуупуларга себеллик этеркиди.

Айхайд да, эл мюлк страхова-нини системасын да игилетирге керекди. Быйыл аны жанлы болганла кеп туюндоле. Эл мюлк предпритиялыны жаламда он проценти страховане этгенди.

Дагыда бир затны юсюнден айта кетерге оюеме, 2011 жылда эл мюлкю айнаныуну къырал програмасы бля байланы къоранчлаа 125 миллиард сом бөлнорге белгиленгенди. Кепир жылга федералый бюджетни жарашдыра туруп, къырал программага бөлнорю ахча андан аз болматча этиуну магынасы уллуду.

Кредит алырга суйгенле нек азайгандыла?

Ахыры. Алы 1-чи бетеди.

Себрбанк тюрлю-тюрлю къырал програмаларны жашауда бардырууга да къташды. Сюз ючюн, къырал аккредитациялары болган вузлада окурга суйгенлеге кредитле бериледи. «Аллай бийик профессионал билим берген окуу юйлге «Къабарт-Малъар къырал университет да киргенди. Бюгонюкю да биз бир жерлешибизе 1,8 миллион сом окуу кредит берирге ону этген биз. Ол «Сколково» - дегенди Хасанби Урусбиев.

Себрбанк машинала сатып алырга да береди кредитле. Дагыда эски машиналары жалыгала алышуу жаны бля къырал програмасы да жашауд бардырады. Бу программага

кере 72,5 миллион сом багыасы 353 кредит берилгенди.

«Тегерек столу» ишине кърал тынхлануу соруулары кеп болукпуду. Чеченланы Ануар иптока кредитле алганыны саны 3 кереге азайганын эсертти, ол не бля байламлы болганы билирге суйгенди. Банкир айтканга кере, излемле къыралландыдыла. Андан да уллу проблема уу - адамла аны алырга аз излемдиле.

Спикер дагыда окуу кредитле хар кимге да берилеме кылды деп да сорганды. Хасанби Хажмуридович айтканга кере, аллай кредитле къырал программага кирген вузлада окурга суйгенлеге бериледи. Аны багыасы уу вуз бля этилген келишимде белгиленди.

«Налыкчы» банкны таматасы, КъМР-де банкирлерини совети-

ни директору Эндраиланы Борис а бу ахча кыйтарылмай къалырга кюркюу жокмуду деп сорганды. Ол кезиде банкта ахчаны къырал береди, дегенди Себрбанкны таматасы. Бу кредитни алырга суйгенден заявкала энта бардыла.

Туюбишуде сюз айлык хаккы налог органлага бөлгени этмей тейленгенди юсюнден да барганды. Ол а кредит аламда деген адамга чырмау этеди. Документлени жарашдыр-анда, аллай тейлеуну кертюртюрге жарамайды. Алай бля кепле кредит аламла къалады. «Андан сора да, аланы пенсиялары бек аз болады», - деп белгилегенди Чеченланы Ануар. Хасанби Урусбиев а туюген файданы кертюрткенде, энци мюлклеринден туюген хайыры да къошарга

болукъ эди, дегенди.

Жыйлында башка вопро-ла да сюзолгенди. Туюбешуу тийишли эсертилуе къабилт Республикада ишлеген банкны таматарларына уу жашауда бардырган программаланы юслеринден адамла харпарлы болууча этерге, консультация арала кырууга керек болганын эсерттилгенди. Дагыда кредит алган заманда жорукпланы жетгилетирге, банкоматлары санын кертюртюрге кереклиси айтылганды.

ТИКЛАНЫ Фатима.

Тыш къыраллылаага - ишчи патентле

Миграция служба

Россейде иште тохташурга суйген тыш къыраллылаага патентле бериледи. «РФ-де тыш къыраллыланы право эр-киликтерине керекдиле. РФ-ни 2002 жылда 25-чи июльда къабилт этилген законун ол жаны бля торлеунуле кийиргилгенди.

РФ-ни Миграция службабыны КъМР-де Управленийындан бийге белдиргендерине кере, Россейни граждандлары тыш къыраллыла бля ишни юсюнден келишимле этип, аланы юйлеринде ишлетирге болукпуду, предпринимательстволукдан башка. Патенти болган тыш къыраллы жаламда аны берген субъекте ишлерге эркинди.

Законнга тийишлиликте Россейде турурга эркинлиги болжалы бошалып, патентин жангырмаганында жаныгысын алмаганы эсе, ол 15 юнюно ичинде къыралдан кетерге борчлуду.

Ишчи патентле РФ-ге визасыз келтирге эркинликтери болган тыш къыраллылаага бе-

риледиле. Аны Россейни Миграция службабы жер-жерледе бөлмюлеринде этдирги болукпуду. Анга бийлй документлере керекдиле:

- патент берилрин ишлегени юсюнден заявление;
- тыш къыраллыны ким болганын тохташдырган документ;
- миграция карта. Анда РФ-ге келгенин юсюнден чекилени неда миграция службабы белгис болууга тийишлиди;
- ишлеген адамладан жыйылган налогну (ИДФТ) тейленгенине шагъатлык этген документ;
- ол Россейде алганын къалам иш бля юрешгенин юсюнден информация. Аны РФ-ни ФМС-ни тохташдырган жорук-лаага кере жарашдырадыла.

Ишчи патент не заманда берилмезге болукпуду:

- тыш къыраллы энци предпринимательча эселеде тура эсе;
- ол РФ-ни Конституция мур-

дорун неда замауат къоркуну-сузлукну бузарына ишлеклик бар эсе;

- теракта этген эсе, быйлай аманлык ишлерге ахча бөлген эсе неда терроризм эм экстремизм бля байланы башка ишле бардырганы белгиси эсе;
- кесини юсюнден жалган документле кертюртсе.

Тыш къыраллыны Россейде жашарын тийишли кырмесе ле, жангы ишчи патент берил-меркиди, ол угъай, эскиси да кючюн тас этеди.

Патент бир айдан юч айга дери бериледи. Аны болжалын кетге бардыргана жарады. Ишлеген адамладан жыйылган налог тейленгенден сора аны болжалы созулганына санадыла. Болсада патентин ол берилген юсюнде башлап онки айны ичинде хайырлангыра болукпуду. Андан сора Миграция службабы территориялы бөл-люмеринде жангысын алырга керекди.

Басмага **АБДУЛЛАХАНЫ Фатима** жарашдырганды.

Ал урум къудорудан башланганды

Ахыры. Алы 1-чи бетеди.

«Бытыргы ишимиз къалай къыралы этенди?»
- Аман болмаганды деп айтырга болукпуда. Бытыр биз жюрюген багыала бля 168, 8 миллион сом багыасын консерва-продукция чыгарыбиз. Ал-проектти санында жашин къудорудан 49 миллион сом багыасы

ралпы эм россиялы кертюрчеле-де дайны да кертюртенди турабы. Ол энди болукк клиент-лерибизге жаламда бизни продукция бля шагъерлейириге угъай, биз ким эм ишаныгымы партирла болганыны алыриге онг береди. Этилген контрактланы саны жылдан жылга өсе барады, ала производствону влчимен есдюрюрге

чыгарыбиз. Бюгонюкюде заводда 450 адам ишлейди, сезон ишлерге къатышыркы-ланы да къошакъ, аланы саны бир минг адам чаклы болукпуду.

«Сизни шендо айткан чекле жетер ючюн, тынгызы эл мюлк сурьёвиз болууга керекди. Ол жаны бля уу къалайды хал?»

3, 26 миллион условный банка, такта кетгенден (нашала, помидорла) 119, 6 миллион сом багыасы 14,8 миллион условный банка консервала. Кесибизге керекте да ки минг тонна наша, 1,6 минг тонна томат продукция хазырлаганды. 2008 жыл бля тынгрешгенде, озгъан жылда производствону влчиме 85,3 проценте өсгенди.

Тахта кетелени есдюрюм эм аны жарашдыруу бля, сезон ишленди да ары къошуп, 860 адам кюрешгенди. Ол кезиде орталык иш хаккы влчиме онки минг сом болганды.

ахшы себеллик этеди.

«Быйлыга планларызын юсюнден да айтсагызы эди?»
- Сиз шендо, бизни цехлери-бизе кирип, иш къылап къуралганы бля шагъерей болдуу-гу: аламат технология энди бан-кала къалай жууулганын, алаага энчи энди тазаланган жашин къудору къылай бля бар-ры марда бля къуолганын, банка башла автомат халда къылай бегитилгенлерин, андан ары лентала бля ете барган ол адырлаага этикеткала къылай жабышдырылганын, ахырында хазыр продукция склад-лаага техника бля ташылганын. Консерва продукция чыгарыну сезону быйыл 14-чу июльда бу битим бля башланганы да анылаганысы.

Производствону быйлыга белгиленген влчимен толуру-ру ючюн, биз кесибиз 550 гектарда жашин къудору, 40 гектарда наша, 54 гектарда помидор эм 20 гектарда консервала-лаага керекли кырдыкыла есдюргениз. Битеу ол затла Россельхозбанкны КъМР-де филиалыны хайырындан болгандыла. Ол бир тюрлю бюрократия чырмаусуз биз тиле-ген кредитни бергенди.

Мындан арыга бизни мурат-тыбыз - 2011 жылда 450-500 миллион сом багыасы консерва-лаа продукция чыгарырганды. Ол борчу толуручу ючюн, бу сагытта башда айтылган банк бля бу инвестиция проек-тин жашауда бардырарга 80 миллион сом бөлнорю эм 2010-2011 жыллада жою арты-жаз башы ишени тамамла-уга 150 миллион сом багыасы кредитле беририни юсюнен селешуну бардырла турадыла. Ол болукъ болса, ишчи жерени саныны өсуюне эм район социальный пробле-маларын тамамлауга ахшы себеллик этеркиди.

ТОКУМАЛЫ Хусейн.

«Конкуренция кваты къысхан бу кезиде хазыр продукцияны сатхан алай тынч туюндоу блям, сиз жол тапкан болурусуз?»
- Сатыу-алыу рынокда бизни жетишпирликини баш таныч-чау - реклама-кертюм ишибизи. Продукциябызын аш-азыккъ продуктаны тыш къы-

Сизни соруугузга жууап бер-уу а, айтыргымы, быйыл предпритияны 250 миллион сом багыасы консерва продук-ция чыгарып сатарга планы барды ол санда жашин къудо-рудан - 90, помидорладан бля нашаладан 160 миллион сом багыасы. Быйлыны июнь айыны ахырында 37 миллион сом багыасындан артык продукция

Машиналада - жангы аптечкала

1-чи июльдан башлап водителени чемаданычы-ларына излем тюрленгенди. Алай эсе да, оксиген-ризни атып къоймагыз.

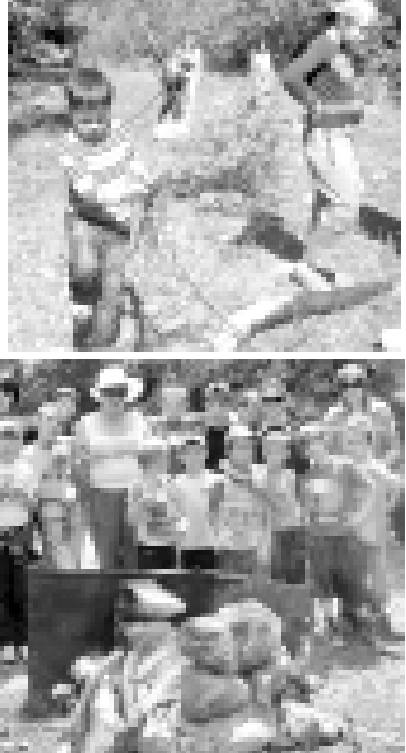
Эски аптечкаладан битеу дарманланы кетергенди эм анда болганыларны байлау материалла къош-хандыла. Энди жангы аптечка сатып алмаганы эсегиз, гаишнин тазыр сал-гыны сизге угъай. Угъай Саулукъ саклаууну мини-стерствосуну приказында айтылганына кере, алгын-гы аптечкаланы 2011 жылны 31-чи декабрине дери хайырлангыра болу-рукпуду.

- 1. Милицияны къулукчу-лары аптечкаланы жалам-да текосотпланы кезиле-ринде тынтриге эркиндиле деген хаяр жоруюду.
 - Алай туюндоу. Стационар постада тынтриге да эркинди-ле. Аптечка болмаса неда заманы озгъан аптечка болса да, эсерттиге неда 100 сом тазыр салырга болукпуду (КоАП-ны 1-чи жарымын 12,5 -чи статьясына тийишлиликле).
 - Аптечкада бу затла болууга керекдиле:
 1. Къаныны тохтатуучу жугт.
 2. Нестерильный байлау-ла (5x5 сантиметрлик, 5x10-сантиметрлик эм 7x14-сан-тиметрлик) -5-си.
 3. Стерильный байлаула (5x7, 5x10, 7x14-сантиметр-лик) -5-си.
 4. Стерильный байлау-лары пакети - бири.
 5. Стерильный марля са-лфеткала - бир упаковкасы.
 6. Бактериальный лейко-пластырь - 12-си.
 7. Рулон лейкопластырь - бири.
 8. «Ауудан ауугъа» деген искусствонный солуну-ну жалчытыргы устрой-ство - бири.
 9. Медицина кюл къылаа - бир пара.
 10. Къыпты.
- Интернетден алынганды.

Жай Солгуу Тынчлыкъ-эсенлик табыу

«Намыс» деген республикалы социальный арада бусагытта жетимден артык сабий барды. Алары жыл салыры ючюн онсезиге дериди. Хар бирини да кесини кыйын къадады. Алары бирлерини аталары, аналары да игчилик, хаулеле, баш-халлары уу къырал адамлары болмай къалганыдыла.

Проходанын жашыккъ Алексей. Аны кезлеринде ол сынаг-ан ачуну эслерге болукпуду. Ол къарындалары Андрей, Гриша да бирге мында турганы жарам жал болуп келеди. Вика бля Майя уу эгеле туюндо-ле. Жаламда алары экиниси да аналары бирча игчиледи-ле.

Болсада сюз шендо алары юслерден бармайды. Сабийле, бирге жыйлып, Минги тауну тийресинде солугъанларыны юсюнден бир бирге ал бермей айта эдиле. Ол кезиде алары бетлери къууандан толуп жа-

налганды. Таза хауада солуп, гара суула ичгенден сора да, инст-рутор бля туризмин юсюнден дер-слерге тынгылагандыла. Тау-лаага чыгарны алында уу су-рат конкурсу къатышандыла, футбол, теннис, спорт теннис ой-нагандыла, төспегенди. Анда турган кезулеринде дар-ман къыдыканы жайрга да юйренгендиле, аланы юйге да келтиргениз.

Эбруну тийресинде, солугъан-дан, спорт эршиуледен сора да, программага урунуу да кире эди. Сабийле ол тийресе жашаган кой-корле бля шукъ болуп, аланы инке-клерини кырдк бля жалчытып тур-гандыла. Ала уу эртен сайын алгагы сют бере эдиле. Быйлай жо-

луууклыла бек керекдиле. Нек де-генде алаага социальный реабил-итация жаны бля болушуну чык-кандыла. Бизни къыра-лыда өсгенде андан башка адамла, жарык кеплюле болуп къайтхандыла...

Алары зоопарк, черек, киноте-атр, театрал, музейле, арада сей-ирлерине кере кружокла сакхал-дыла.

- Анда эки ай барды, белгилен-ген планна да кеплюде. Насып-кан, «Намысда» кемингенле кый-ры барсала, къайда болсапа да, алгага хар ким да иги болды, болушда, бля а сурмакыды - де-генди жазга арада ишлегени бир ауздан.

ХОПЛАЛНЫ Мариянт.

Жамауатны ышаныуун кетюрю ючюн

Адамланы артыкча жолда жорюгенлине, жол-патруль службага ышаныууларыны кетюрю, анда ишлегени-ни баш бюрчларындан бириди. Аны тынгылы тамамлар ючюн а, жамауаты оюму суралады. Аны бийри ючюн, жол-патруль службабын стационар поста-ларында, КъМР-де МВД-ны УГИБДД-сыны административ-мекамдында да энци орунла, алгага атылыккъ карточкала

да салынгандыла.

Ала эки тюрлюлюде. Къыз-гыйдымлаага жол-патруль службабы кеминилерини, жол-лаа жорюгенле законлу сей-ирлерине бля аркинликлерине бузуклык этилгенин, ГИБДД-чыланы хыны этелгенин, дау-ла кезулерини юслеринден да жазыладыла. Жашилерине уу агъа ити жанына торленуле-рини белгилеге, ишлерин бек жа-рыкты толууганында да юлге келтирге болукпуду. Ма аланда этилген жазуыла инспек-

цияны ишин игилетирге себеллик этер деген ышаныууккъ барды.

Андан сора да, жолда жорю-ген хар адам да жол-патруль службабы къулукчууну тер-сленин юсюнден не заманда да билдирип къюрча телефон да ишлеп турады. Энци Интернет сайтыбыз да барды. «Ышаныу-лукну» телефонну номери. Ин-тернет сайты адреси да патруль машиналары барысында да жазылгандыла:

96-23-22, gibdd.kbrnet.ru.